

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בהר — ל"ג בעומר

(חלק יז)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת בהר, (אדו"ק) זייג אייר; (בכל העולם) יד-כ אייר, ה'תשפ"ב (ב)



LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

בהר — ל"ג בעומר

יג⁶) מאמר מאת ר' שמעון (בן יוחאי?) — „שלשה כתרים הן כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב עולה על גביהן” — ול"ג בעומר הוא יום ההסתלקות⁸ ויום ההילולא^{8*} של רשב"י.

וי"ל, שטעם הדבר שמכל מאמריו הרבים של רשב"י, אשר „בכל⁹ פרק מפרקי המסכתות שבש"ס נזכר ר' שמעון ואפילו בכלים ובנגעים ועוקצין”, אירע שלומדים דוקא מאמר זה דר' שמעון בר יוחאי בסמיכות ליום ההילולא שלו, כאשר „כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו”¹⁰ עומדים בשלימותם, כידוע¹¹,

א. ע"פ המנהג¹ ללמוד פרקי אבות בשבתות שבין פסח לשבועות, פרק לשבת, הנה בכמה וכמה שנים מזדמן — כבשנה זו² — ללמוד פרק רביעי בשבת פרשת בהר^{2*};

וכיון שכל הענינים של (מנהגי ישראל) תורה הם בדיוק, מובן, שלפרק זה (רביעי) שייכות לפרשת בהר שקוראים בשבת זו³.

נוסף לזה: בשנים מסוימות חל ל"ג בעומר בשבוע פרשת בהר — כבשנה זו², ולפי דברי השל"ה הידועים⁴ — שלכל מועד שייכות לפרשת השבוע בו הוא חל — מובן, של"ג בעומר קשור לפרשת בהר, וממילא גם — לפרק הרביעי באבות.

— ואמנם מציינו⁵ בפרק דידן (משנה

6) בסידור אדה"ז. ובש"ס ווילנא הוא משנה יב (ולכאורה הוא טה"ד דמוכח, שהרי חסרה שם משנה טו). ובכמה דפוסים דאבות — בשינוים.

וראה שער הכולל (פ"ל, ג) ש„אפשר שמזה הטעם הדפיסם אדמו"ר בסדור” — לקבוע גירסא הנכונה (גם בנוגע לחלוקת המשניות. ראה לקו"ש ח"ד ע' 1175 בהערה).

7) דסתם ר"ש הוא רשב"י — רש"י ד"ה משמו שבועות ב, ב. פיה"מ להרמב"ם בהקדמה ד"ה „הפרק הששי”. ובנדו"ד מפורש הוא ביל"ש קהלת רמז תתקעג.

8) פע"ח שער ספה"ע פ"ז. סדור שער הל"ג בעומר. ובכ"מ.

8* (זח"ג רצו, ב. ועיי"ג זח"א רית, א. 9) לקו"ת אחרי כח, א. וראה בהערות שבסו"ס לקו"ת הוצאת קה"ת עא, ב [בהוצאות תשד"מ ושלאח"ז — קכה, א].

10) לשון אדה"ז אגה"ק ביאור לסי' זך (קמז, סע"א).

11) אגה"ק סי' זך וביאורו. שם סי' כח. סדור שם (בנוגע לרשב"י) דש, סע"ב ואילך.

1) אדמו"ר הזקן בסידורו (ושם: נוהגין לומר פרקי אבות). וראה הנסמן בלקו"ש ח"ז ע' 175 הערה 1, 2.

2) תשל"ח.

2* בחו"ל. משא"כ בא"י שקורין בשבת זו פ' בחוקותי.

3) ראה לקו"ש שם שייכות דפרשתנו למשנה יוד.

4) ר"פ וישב.

5) נוסף על השייכות דל"ג בעומר — שבו פסקה מיתת תלמידי רע"ק (טושו"ע ושו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ג) על שלא נהגו כבוד זל"ז (יבמות סב, ב) — למשנה י"ב „יהי כבוד תלמידך כו' וכבוד חברך כו'”. ועפ"מ בחדא"ג מהרש"א יבמות שם ד, לא חש כ"א מהם על כבוד תורה של תבירו דאין כבוד אלא תורה” — שייך גם למשנה ו' „כל המכבד את התורה כו'”. וראה ג"כ אוה"ת בהר ס"ע קפו.

מקום מתן-תורה, שבו היו בני ישראל בתכלית העילוי ומרוממים לגמרי מהעולם (הרבה יותר משהיו במדבר בכלל, שהוא ההיפך מארץ נושבת).

והביאור בזה, שהיא הנותנת: תכלית מתן תורה אינה שבני ישראל ישארו, "בהר סיני", ללא שייכות לעולם ולסדר החיים כפי שהוא ע"פ טבע, אלא אדרבה: שיכנסו ל"ארץ נושבת", להנהגה ע"פ טבע הנותנת מקום לכל סדר הירידה המסופר בפרשה — ובכח "בהר סיני" יתגברו על העלם הטבע

[דאף שהעלם הטבע נותן מקום ע"פ תורה לשאלת, וכי תאמרו מה נאכל", כיון שבדרך כלל אין סומכין על הנס¹⁸, הנה התורה נותנת כח להתחזק ולמשול על הטבע, עד אשר, וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית¹⁹, היינו, שעוד בטרם בוא שנת השמיטה רואה האדם שבידו, תבואה לשלש השנים¹⁹].

ואף לענין הנמכר לעכו"ם, אשר ע"פ תורה הוא משועבד לרבו באופן שישנו קא סלקא דעתך, "אף אני כמותו" — אומרת התורה²⁰, "לא תעשו גו", היינו שבעניני יהדות אין לאף אחד שליטה על איש ישראל].

ועד"ז הוא גם התוכן והחידוש של ר' שמעון במאמרו "ג' כתרין הן כו' וכתר שם טוב עולה על גביהן", ד"כ, כתר שם טוב" היינו "שם טוב" שזוכה לו האדם על ידי "מעשים טובים"²¹: ר'

הוא לפי שבמאמר זה בא לידי ביטוי (עיקר) ענינו של רשב"י;

וע"פ הנ"ל — של"ג בעומר קשור גם לתוכן פרשת בהר — מסתבר, שלמאמר רשב"י קשר לפרשת בהר.

ב. בכללות פרשתנו מצינו ב' קצוות:

תחילת הפרשה היא במצות שמיטה, שקיומה הוא בארץ ישראל, ארץ שבה ההנהגה היא באופן של "ארץ נושבת", הנהגה ע"פ טבע — עד שע"פ תורה יש מקום לשאלה, "כי תאמרו מה נאכל"¹² (ואין יודעים כיצד אפשר יהי לקיים את מצות שמיטה).

ולאחר מכן, נאמרו על הסדר¹³ בפרשתנו פרשיות של ירידה אחר ירידה ח"ו, כדברי חז"ל¹⁴, שפרשיות אלו מלמדות את סדר הירידה ר"ל באדם, החל מראשית הנפילה בחטא, ומדחי אל דחי עד לתכלית הירידה — מכירת עצמו לנכרי (ויתירה מזו — "לענק משפחת גר"¹⁵, דהיינו "הנמכר לעבודת אלילים עצמה להיות לה שמש כו"¹⁶) — מצב שבו יש לו קא-סלקא-דעתך (ע"פ תורת אמת), "הואיל ורבי מגלה עריות כו' עובד עבודת אלילים כו' מחלל שבת אף אני כמותו"¹⁷;

ולאידך, כל זה נכלל כחלק מפרשת "בהר (סיני)", מקום מרומם (ונעלה),

(12) פרשתנו כה, ב.

(13) לשון רש"י פרשתנו כו, א.

(14) קידושין כ, א. וש"נ.

(15) פרשתנו כה, מז.

(16) פרש"י עה"פ. מתו"כ עה"פ. קידושין שם,

ריש ע"ב. ועוד.

(17) רש"י כו, א. מתו"כ עה"פ. נת' בארוכה

בלקו"ש ח"ז ע' 177 ואילך.

(18) ראה פסחים סד, ב. זח"א קיא, ב. קיב, ב.

(19) פרשתנו כה, כא.

(20) פרשתנו כו, א.

(21) ראה כו"כ* מפרשי המשנה. ובאוה"ת

(* משא"כ בפיה"מ להרמב"ם וכו'. ולשיטתי

שמעון בר יוחאי, אשר תורתו אומנתו (ועד ש"רשב"י וחבריו" מובאים בש"ס ופוסקים²³ כדוגמא על "תורתו אומנתו") –

ועל זה אומר רשב"י, אשר מבלי הבט על גודל העילוי דתורה, ובתורה גופא "כתר תורה" – מעלת התורה כפי שהיא בתכלית השלימות: תורתו אומנתו – הנה, "כתר שם טוב (מעשים טובים) עולה על גביהן", מפני שתכלית התורה היא שתביא ל"מעשים טובים" (הפועלים בעולם).

ג. אבל לכאורה נדרש ביאור:

בשלמא רובא דעלמא, אלו שאין תורתם אומנתם, שעיקר עסקם אינו בתורה (כמאמר חז"ל²⁴, "הרבה עשו כר' ישמעאל ועלתה בידן, כר' שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידן") אלא שייכים הם לסוג דמארי עובדין טבין – מובן שלגביהם, "כתר שם טוב" (מעשים טובים) הוא מעלה גדולה מ"כתר תורה";

אבל איך יתכן לומר, שדעת ר'

בחקוטי (כרך ב') ע' תערב: כש"ט דפי' מקיים מצות מעשיות. וראה לקמן הערה 65.

(22) שבת יא. א. – בשבת שם (ועד"ז ברמב"ם הל' תפלה פ"ו ה"ח). וראה במ"מ והערות להל' ת"ת שבהערה הבאה, "אומנותן". אבל בטושו"ע ושו"ע אדה"ז (שבהערה הבאה) – "אומנתם". וצ"ע, שהרי לכאורה צ"ל "אומנותם" (לשון אומנות).

(23) שבת שם. טושו"ע ושו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קו. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ד-ה.

(24) ברכות לה. ב.

אזיל גם בס' היד שלא הביא, כש"ט עולה ע"ג. וראה הל' ת"ת שלו רפ"ג, ורפ"ד – הובאו בהל' ת"ת לאדה"ז רפ"ד ובסופו.

והגם שמובן שגם לפי רשב"י אין די בתורה לבדה²⁹, ויש הכרח גם ב"מעשים טובים"³⁰, ויתירה מזו, כלשון הירושלמי³¹: ולא מודה ר' שמעון בר יוחאי שמפסיקין (מלימוד התורה) לעשות סוכה כו' – הרי לכאורה פירוש הדבר אינו אלא שגם מי ש"תורתו אומנתו" אסור שיחסרו לו ח"ו מעשים טובים³² – וכשם שגם מארי עובדין

(25) והמיוחד שבהם – ראה ירושלמי סנה' (פ"א ה"ב): א"ל (ר"ע) דיין שאני ובוראך מכיריו כוחד.

(26) ולהעיר מסנהדרין (פו, רע"א): וכולהו אליבא דרע"ק.

(27) קידושין מ, ב. ובאוה"ת ואתחנן (ע' רסח. ע' רפ) שכוונתו (לא כהסיום – "נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה" – כ"א) דזה שתלמוד גדול הוא גם לולי הענין ד"מביא לידי מעשה". וראה פסק אדה"ז (הל' ת"ת שם ס"ג): מ"ע של ת"ת מצד עצמה היא ג"כ גדולה משאר המצות (רק שאינה שקולה כנגד כל המצות כולן אלא משום שהתלמוד מביא לידי מעשה כו').

(28) אין לתרץ ע"פ הידוע (אוה"ת ר"פ ויגש. אוה"ת ואתחנן ע' רעו ואילך. ועוד) דלעת"ל יהי' מעשה גדול – כי מזה שנקבע מאמר זה באבות, הוראות עתה, מוכח, שזה שכש"ט עולה על גביהן הוא גם קודם הזמן דלעת"ל.

(29) ראה גם דרך חיים (למהר"ל) אבות כאן: ודאי מה שאמר כאן כתר תורה לא אמרו כשאינו לו מעשים דודאי כהאי גונא לא כתר הוא כלל. (30) להעיר מב"ק יז, א: אר"י משום רשב"י . . כל העוסק בתורה ובגמ"ח זוכה לנחלת שני שבטים כו'.

(31) ברכות פ"א סה"ב. שבת פ"א סה"ב.

(32) ובמצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים

טבין מחוייבים בלימוד תורה³³ (עכ"פ פרק א' שחרית ופרק א' ערבית³⁴); אבל מהו ההסבר בדבריו, אשר (אף) אצל מי שתורתו אומנתו ישנה מעלה גדולה יותר למעשים טובים מאשר ללימוד התורה?³⁵

אשר מזה מובן, שהטעם שצריך להפסיק „לעשות סוכה" אינו רק מפני שיש הכרח גם במעשה המצוות, אלא יתירה מזו, זוהי תכלית הלימוד, שה„למד" הוא – „לעשות";

וכיון שמעשה המצוות הוא תכלית הלימוד, הרי מזה גופא מוכח, שיש לכך יתר מעלה וחשיבות³⁶.

אבל באמת הסברא היא להיפך – שהחיוב להפסיק מלימוד לצורך מצוה (אינו מצד מעלת המצוות, אלא) כדי שלימוד התורה יהי כדבעי (שבאם ה„למד" אינו „לעשות" הרי זה חסרון (בעצם ה)לימוד);

וכפי שנתבאר במקום אחר בארוכה³⁷ בענין לשון רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה³⁸ (בטעם שצריך להפסיק מלימוד תורה לעשות מצוה שאי אפשר להעשות ע"י אחרים): כי זה כל האדם כמו שאמרו חכמים³⁹ תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות כו' –

שכוונת רבינו הזקן ללמדנו, שהטעם שצריך להפסיק מהלימוד כדי לקיים את המצוה הוא מפני שזוהי

ד. לכאורה הי' אפשר לומר, שהדבר מובן מתוך דברי הירושלמי „הנ"ל, ושם, לאחר השאלה „ולא מודה

(ולא תחסר המצוה) – אין מפסיקין (מו"ק ט, ב. רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ד. הל' ת"ת לאדה"ז שם (ושם, שאין מפסיקין גם מלימוד שאינו נוגע עכשיו למעשה מפני ש„ת"ת מצד עצמה היא ג"כ גדולה משאר מצות").

(33) רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ח. תשו"ע יו"ד ר"ס רמו. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס קנה. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג פרטי דינים בזה.

(34) מנחות צט, סע"ב. הל' ת"ת לאדה"ז שם סע"ף ד'.

(35) ראה מאמר רשב"י* (קה"פ פ"ז, א (ב)), „ג' כתרם הם כו' כל מי שזוכה לתורה כאילו זכה לשלשתן וכל שלא זכה לתורה כאילו לא זכה לאחת מהן" – ואינו מסיים שם** וכש"ט עולה על גביהן. וראה מת"כ שם, דמה שמסיים „כל מי שזוכה לתורה כו'" – „ל"ל שזה מ"ש במשנה במס' אבות שכש"ט עולה על גביהן כי התורה שם הטוב***. וראה לקמן הערה 65.

(* ע"ד מאמר זה איתא ביומא עב, ב. ספרי קרח יח, כ. י"ל משלי רמז תתקמא. הובא בהל' ת"ת להרמב"ם (ר"ג) ולאדה"ז (ר"ג) – אבל במקומות הנ"ל אינו מרשב"י.

(**) אבל בפיסקא שלאח"ז (ג) הובא מאמר רשב"י „חביב שם טוב מארון הברית כו' חביב שם טוב מכהונה ומלכות כו'".

(***) ולהעיר מאדרי"ג רפמ"א, שמביא מאמר ר"ש, ואח"כ מפרש רק הג' כתרם ומעלת כתר תורה על כתר כהונה ומלכות (כתר כהונה כיצד אפילו נותן כו' כתר מלכות אפילו נותן כו' אבל כתר תורה כו' כל הרוצה ליטול יבוא ויטול כו'). וראה רמב"ם הובא לעיל הערה 21 בשוה"ג.

(36) ע"ד פרש"י ד"ה מביא ב"ק יז, א: אלמא מעשה עדיף. אבל ראה תוס' שם, וקידושין שם ד"ה תלמוד.

(37) לקו"ש חט"ו ע' 138 ואילך.

(38) פ"ד ס"ג.

(39) ברכות יז, א.

ולרומם את העולם מן ההעלם⁴⁴ וההסתר שבו; ולכן מוכרחת להיות אצל בני ישראל (גם) תנועה של התפשטות והתרוממות מן (העלם) העולם;

והכח על זה הוא מאלו שתורתם אומנתם, אשר תפקידם לפעול תנועה זו (דתורתם אומנתם) אצל כל בני ישראל, שגם מארי עובדין טבין, בזמנים שעליהם (ע"פ תורה) להקדיש ללימוד התורה, ולו יהי זה רק פרק א' שחרית ופרק א' ערבית⁴⁵, הנה בשעת הלימוד⁴⁶ יהא לימודם באותו האופן של מי שאין לו שום „אומנות“ (וממילא – דאגה) אחרת מלבד לימוד התורה.

ו. כדי שמי שתורתו אומנתו יוכל לנתק עצמו מלימודו ולהתמסר להשפעה על אחרים, לא די שיחשוב על כך רק באותה שעה שעליו להתעסק עם הזולת בפועל – מפני שא"כ, הרי בעמדו תמיד ללא הרף בתנועה של שקיעה רק בלימוד, יתכן שלא יוכל לפעול בעצמו לקטוע את לימודו ולהתעסק עם אדם שמדרגתו נמוכה ממצב של „תורתו אומנתו“;

התכלית (והשלמות) ד„חכמה“ (תורה) גופא, ולכן – „אם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות“; היינו, שאם אינו מפקיט באמצע תלמוד תורה לצורך מצוה (שאי אפשר להעשות ע"י אחרים), החסרון (אינו רק בזה שאין המצוה בידו, אלא גם) בזה שהלימוד לא הי' כדבעי.

ונמצא, שתוכן מאמר חז"ל זה הוא ששלימות החכמה היא תשובה ומעשים טובים, אבל לא שהם נעלים מן התורה⁴⁰ – ועפ"י הדרא קושיין לדוכתא: מדוע אומר רשב"י ש„כתר שם טוב עולה על גביהן“?

ה. הביאור בזה: מאחר שכוונת הבריאה היא לעשות את העולם דירה לו ית, מובן, שכל האופנים בעבודת ה' בעולם נצרכים כדי למלא כוונה זו – לא רק מעשה המצוות⁴¹ הנעשה בדברים גשמיים, אלא גם לימוד התורה, ואפילו האופן דתורתו אומנתו אצל אלו המופשטים מן העולם לגמרי, תכליתו לעשות את העולם דירה לו יתברך.

ואחד הביאורים בדבר⁴²:

כלל הוא⁴³ „אין חבוש מתיר עצמו“ – ולכן, אילו הי' אצל בני ישראל רק אופן עבודה זה של פעולה בהיותם בתוך העולם, אזי לא היו יכולים לזכך

44) דעולם לשון העלם – לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

45) ולהעיר דרשב"י הוא המ"ד (מנחות שם) דיוצאין מצות לא ימוש גו' בק"ש שחרית וערבית. וראה קו"א בהל' ת"ת לאדה"ז רפ"ג (תו"א מג"א צח, ג). וראה לקו"ש ח"ג ס"ע 1004 ואילך.

46) שעפ"י מובן מרו"ל (מכילתא בשלח טז, ד) שלא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן וביחד עם זה כאו"א מחוייב בת"ת ומברך נותן התורה (ל' הוה) וכי'.

40) עייג"כ תניא ספלו"ז (מט, סע"א). וראה ג"כ (במעלת התורה על המצות) – תניא פ"ה, פכ"ג, ועוד.

41) ראה תניא פלו"ז. ובכ"מ. ועייג"כ אגה"ק סוסי"ה. סוסי"ט. ועוד.

42) בהבא לקמן – ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 190.

43) ברכות ה. ב. וש"נ.

308 ולכן צריך לימוד התורה גופא להיות חדור ככוונה זו, שתכלית הלימוד היא

ז. אבל כאן אפשר לשאול: בשלמא כאשר הלימוד אינו באופן דתורתו אומנתו – כאשר האדם אינו מופשט לגמרי מעניני העולם כו' – אפשר להבין כיצד יתכן שבעת הלימוד גופא יוכל לחשוב אודות ירידה לעולם, אל הזולת;

אבל מאחר שמדובר אודות אדם כזה שתורתו אומנתו – כיצד יוכל, בעת היותו שקוע בלימוד באופן כזה, לחשוב אודות פעולה והשפעה על אלו העסוקים ב"ואספת דגנך"⁵⁰ – והרי אלו תרתי דסתרי⁵¹?

והביאור בזה⁵²: ענין זה גופא שה"רצוא" (תנועת היציאה וה"בריחה" מן העולם) וה"שוב" (התנועה להשאר בתוך העולם) הן תנועות הפכיות הוא מצד מדידת הנבראים וסדר ההשתלשלות; אבל כאשר יהודי עומד למעלה ממדידה, ובאותיות פשוטות: כאשר הוא עומד בביטול לרצון ה' וכל עשיותיו הן באופן כזה – אזי, הן ברצוא והן בשוב פנימיותו ומצבו הם בשווה: ביטול (לרצון השם)⁵³.

עוד דוגמא: שלוחו של אדם

בכדי לפעול בעולם – גם בזולת – את התנועה דתורתו אומנתו,

[ע"ד המבואר⁴⁷ במעלתו המיוחדת של ר' עקיבא אשר, נכנס בשלום ויצא בשלום"⁴⁸ – שלא כאחרים ש"נכנסו לפרדס" ולא יצאו בשלום"⁴⁹ – אשר זה ש"יצא בשלום" ה" מפני ש"נכנס בשלום": כניסתו לפרדס – תנועת ה"רצוא" שלו, היציאה מן העולם (לפרדס) – היתה "בשלום", מתוך כוונה, ש"רצוא" הזה יביא אחר כך ל"שוב" לעולם, ולכן – "ויצא בשלום"].

ועפ"ז יש לבאר את דברי הירושלמי הנ"ל (ע"ד ההפסק מלימוד התורה, אפילו מאופן הלימוד ד"תורתו אומנתו", עבור עשיית מצוה) – "ולא מודה ר' שמעון בר יוחאי שמפסיקין כו" (ומוסיף שם ענין נוסף) ולית לי לר' שמעון בר יוחאי הלמד על מנת לעשות כו" – דיש לומר שבדברים אלו כוונת הירושלמי ללמדנו

– [לא רק שרשב"י הפסיק בפועל לעשיית סוכה כו', ולא רק שתכלית הלימוד היא ירידת הדברים "לעשות" בפועל (כנ"ל סעיף ד), אלא יתירה [מזו] –

ה"למד" גופא ה' "על מנת לעשות": כבר בעצם הלימוד צריך להיות ניכר ומורגש שכוונת ותכלית הלימוד היא – "לעשות" (דאם לא כן יתכן שאח"כ לא יהי באפשרותו להפסיק).

(47) ד"ה אחרי מות, תרמ"ט בסופו (סה"מ תרמ"ו-תרנ"ו ע' רס). לקו"ש ח"ג ע' 990.
(48) חגיגה יד, ב (כגירסת הירושלמי שם פ"ב ה"א ע"י שם).

(49) חגיגה שם. ירושלמי שם.

(50) עקב יא, יד. ברכות לה, ב.

(51) ראה גם ד"ה אחרי מות שם (לענין כוונת ה"שוב" שצ"ל בה"רצוא" שהוא חיבור ואיחוד דשני הפכים).

(52) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 126-7.

(53) להעיר מהמכילתא (יתרו כ, א) דרע"ק* (דרשב"י תלמידו המיוחד – וראה לקמן הערה 63) אומר דהן בעשה והן בל"ת עונין הן (נת' בלקו"ש ח"ו ע' 124 ואילך. הדרן (הא') לפסחים נדפס בהגש"פ (קה"ת, תשמ"ו-ז) ע' תסה ואילך).

(* משא"כ ר' ישמעאל – והוא האומר ואספת דגנך הנהג בהן מנהג דרך ארץ (ברכות שם).

אני ואתה" (אינו שדי בזה שיהיו הם לבדם, "עוסקי תורה" ואחרים לא יעסקו בתורה ח"ו, אלא) שדי בהיות שניהם במדרגת, "תורתו אומנתו" על מנת לפעול תנועה זו בעולם ("די לעולם").

ויש לומר שהדבר נרמז גם בחילוק בין י"ב ל"ג (שנה): מספר י"ב מורה על סדר ההשתלשלות (י"ב ראשי חדשים, י"ב גבולי אלכסון וכי"ס), ואילו י"ג הוא למעלה מהשתלשלות⁶⁰. ולכן:

מצד בחינת "י"ב" — סדר ההשתלשלות, מדרגה שבה, "רצוא" ו"שוב" הם הפכים, האמירה היא "מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה" — אין חיבור בין "חיי עולם" ל"חיי שעה" (עד שגם אצל אלו ש"כרבי וזרע"י⁶¹ תהי' התנועה של התמסרות ל"חיי עולם");

ודוקא מצד בחינת "י"ג" ⁶² באה ההנהגה ד"הוה נסיר ר' שמעון" ⁶³ — לא פרישות וניתוק מהעולם, אלא אדרבה, ריפוי העולם (ממחלתו) ⁶⁴ — פעולת התנועה ד"עוסקי תורה" בעולם.

59) ראה ביאורם אוה"ת בראשית ז, א ואילך. ועוד.

60) שלכן מדות הרחמים (ועוד) — הן במספר ג. וראה אוה"ת בראשית (שם, סע"ב ואילך) בענין חודש העיבור.

61) לשון הגמרא שבת שם.

62) להעיר מאוה"ת בראשית (יד, א) ד"זו" — שענינו חיבור דשמש ולבנה — בגימטריא יג, עיי"ש.

63) כי ר"ש הרי אמר (גיטין סז, א) "מדותי תרומות מתרומות מדותי של רע"ק (רבו) ש"כנס בשלום" (כנ"ל בפנים ס"ו), שהכניסה למערה (התבודדות מהעולם — רצוא) היתה כדי שיהי' אח"כ ה"שוב". וראה לקו"ש ח"ד ע' 1237.

64) ולא רק היכא ד"מחי ר"א" בנו, כ"א, אמר

כמותו⁵⁴, עבד מלך מלך⁵⁵ — בין כאשר השליחות והעבודה הן בדברים שבמעלת המשלח והמלך, ובין כאשר הן בדרגת השליח והעבד.

ויתירה מזו: מצד עצמותו ית', אשר הוא נושא הפכים, יכולות להתקיים ב' התנועות בבת אחת⁵⁶.

ולפיכך: הלומד באופן דתורתו אומנתו מצד הסעם וההנאה שלו — לא תוכל להיות בו בשעת מעשה כוונת ה"שוב"; אבל כאשר האדם לומד תורה כדי למלא את כוונת העצמות (לעשות דירה לו ית' בתחתונים) — אזי יכולים להתקיים שני הפכים בבת אחת: יכול הוא להיות שקוע לגמרי בתורה ובשעת מעשה להיות חדור בידיעה שתכלית לימודו היא לרדת ממקומו ומדרגתו ולהשפיע על בעלי עסקים.

ח. הענין הנ"ל מצינו אצל רשב"י:

איתא בגמרא⁵⁷, שבצאתו מן המערה לאחר שהייתו שם במשך י"ב שנה, ובראותו בני אדם המתעסקים בחרישה וזריעה, "אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, כל מקום שנותנין עיניהם מיד נשרף"; ודוקא לאחר השנה הי"ג "כל היכא דהוה מחי ר' אלעזר הרי מסי ר' שמעון, אמר לי' בני די לעולם אני ואתה":

הדיוק ב"די לעולם (בעוסקי תורה)⁵⁸

54) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.

55) ספרי (ורש"י) דברים א, ז. פרש"י לך טו, יח. בהעלותך יב, ח. ועוד (ובשבועות מז, ב: עבד מלך כמלך).

56) ראה שו"ת הרשב"א סי' תיח. הובא בס' החקירה להצ"צ ע' 68.

57) שבת לג, ב.

58) רש"י שם ד"ה די לעולם.

וע"ד הרמז יש לומר: מטעם זה נקבע מאמר הנ"ל דרשב"י להיות משנה יג בפרק, לרמז, שענין, כתר שם טוב עולה על גביהו" נפעל אצל רשב"י (לאחר היותו יג שנה⁶⁸ במערה –) מצד בחינתו, י"ג, כנ"ל.

311

מאמר ר"ש, וכתר שם טוב עולה על גביהו" שקרוב לתוכן משנה שלפניו⁶⁹, "הי כבוד תלמידך כו' וכבוד חברך כו'" (והרי, כל המכבד כו' מכובד" – אבות שם מ"ו), ואח"כ מאמר ר"י, "הוי זהיר בתלמוד כו'" שקרוב לתוכן משנה שלאח"כ, "הוי גולה כו' שחבריך יקימוהו (התלמוד) בידך כו'" (וראה נחלת אבות לאבות כאן)?

[ואף שמצינו בכ"מ שר"י קודם לר"ש – ה"ז מפני שהוא ראש המדברים (שבת לג, ב). – ועפ"ז י"ל ומתורץ מה שבמקומות אחדים ר"ש קודם – מפני שהי' לפני העובדא דשבת (שאו נתמנה ר"י לראש המדברים)**];

אבל זה שייך רק כשדבורים במסיבה אחת (ואולי – גם בענין אחד ממש) – שאז צ"ל ר"י ראש כו', אבל בנדוד"ז – אין כאן מסיבה בכלל ולא דבור בענין אחד. ומצד תוכן המאמרים מתאים יותר שיהיו בסדר הפוך, כנ"ל].

וע"פ המבואר בפנים מובן, כי תוכן אחד לשני המאמרים – הזהירות באופן לימוד הנרצה; אלא שר' יהודה (מלשון הודאה) מדבר בתחילת העבודה שצריך להזהיר על, שגגת תלמוד⁷⁰, ואילו רשב"י מדבר ע"ד לימוד באופן (כלימודו הוא –) דתורתו אומנתו, שגם לימוד זה צ"ל באופן ד"כתר שם טוב" (לפעול בהזולת). (68) להעיר ד"משנה" היא גם לשון "שנה" (ראב"ע בא יב, ב. ספר השרשים לר' יונה בן גינאח ולהרד"ק ע' שנה).

(* אבל י"ל עם אם המאמרים דאבות בכלל נסדרו ע"פ סדר הזמנים וכיו"ב (לבד פרק א'); ואפילו במשנה אחת עצמה – ראה לדוגמא בפרק דילן משנה ה').

(** וכבר הקשו על הקדמת הרמזים בפיה"מ בסופה שרשב"י בדור לאחרי דודו זר"י. ועוד להוסיף – דעפ"ז קשה גם מה שבכ"מ הוקדם ר"ש.

ט. זהו גם הביאור במאמר ר' שמעון, וכתר שם טוב עולה על גביהו": כוונת הדברים (בפנימיות) לענין ד"מעשים טובים" בענין לימוד התורה גופא⁶⁵ – להתמסר לאחרים, כדי שגם אצל אלו השייכים ל"כתר תורה", תורתו אומנתו, תהי' התנועה דמעשים טובים,

ולכן "כתר שם טוב עולה על גביהו": כאשר בנוסף ללימודו לעצמו באופן ד"כתר תורה" (תורתו אומנתו), ישנו "על גביהו"⁶⁶ גם "כתר שם טוב" [היינו, ש"כתר תורה" גופא (ועד"ז "כתר כהונה וכתר מלכות") הוא באופן ד"שם טוב"] – מתוך התמסרות לאחרים – אזי הדבר הוא באופן ד"עולה", היינו, שמתקיים המכוון דלימוד התורה שלו⁶⁷.

איכא מילתא דבעי לתקוני" (שבת שם בסוף העמוד). וראה לקו"ש ח"ג ע' 1005.

(65) עייני גם פיה"מ להרמב"ם כאן. ולהעיר מלקו"ת סוכות (פג, א) דכתר שם טוב הו"ע "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"; שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (נעתקה בלקו"ש ח"ד ע' 1215 הערה 13) דכש"ט הו"ע הריקודים בשעת הקפות (שמחת התורה).

וע"פ המבואר בפנים יש לתורך מאמר זה דרשב"י עם מאמר הנ"ל הערה 35 – כי "כתר שם טוב" הוא (גם) פרט במעלת התורה. (66) ראה גם לקו"ש ח"ד ס"ע 1214 ואילך. ובלקולו"צ לזח"א ע' כב: מהלשון וכש"ט עולה על גביהו משמע שהוא למטה מהג' כתרם אלא שעולה על גביהו.

(67) ע"פ המבואר בפנים – שכוונת ר"ש ב"כתר שם טוב" הוא (גם) פרט בלימוד התורה – יש לבאר ג"כ טעם חלוקת משנה זו, דלכאורה: (א) מהי השייכות בין מאמר זה למאמר ר' יהודה, "הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה וזדון"? (ב) המאמרים הי' צ"ל בסדר הפוך – מתחלה

הפרשה) ובסיומה (אשר הכל הולך אחר החיתום⁷⁴):

בתחילת הפרשה מדובר אודות מצות שמיטה, שהחידוש בה הוא, שגם אדם הטרוד בעבודת אדמה, ובאופן כזה, שע"פ תורה שואל הוא, וכי תאמרו מה נאכל" (כנ"ל סעיף ב'), תהי' אצלו שנה של, "שבת לה"⁷⁵, שנה בה יוכל להתמסר, ויתמסר בפועל, לבהר סיני" — לימוד התורה⁷⁶ — ללא כל דאגות (ע"ד תורתו אומנתו); ובדקות יותר: מאיר אצלו שם הוי' ("שבת לה") שלמעלה מהטבע.

ובסיום הפרשה ישנו בענין זה חידוש גדול יותר ("על הסדר") — שאפילו אדם כזה ה"נמכר לנכרי", שבענין הירידה בעולם ובטבע גופא הרי זו ירידה בתכלית, שנעשה משועבד לנכרי עד לכדי קא-סלקא-דעתך בתורת אמת (כנ"ל ס"ב) ש"אף אני כמותו" —

אומרת התורה⁷⁷, אשר, לא זו בלבד ש"לא תעשו גו'" (היינו, שאף אחד אינו יכול למשול על איש ישראל בעניני תורה ומצוות), אלא יתירה מזו — "אני ה', נאמן לשלם שכר"⁷⁸:

74 ברכות יב, א.

75 פרשתנו כה, ב.

76 ראה ספורנו ועוד עה"פ.

77 וע"ד זה מצינו ברשב"י שאמר (טוכה מה, ב) "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין" — שגם אלה שיש עליהם דין ועונש הוא פוטור אותם (שזה כולל ג"כ הענין שעונשי התורה הם תיקון להנענש). וראה לקו"ש ח"ג ס"ע 1005 ואילך. לקמן ע' 363 ואילך.

78 סוף פרשתנו וברש"י. ואינו אומר בכתוב "אלקיכם", ענין העונש, כי אינו שייך בו.

יו"ד. ובזה תבאר שייכות כל הנ"ל ל"ג בעומר:

איתא⁶⁹ בזהר⁷⁰ שביום הסתלקותו גילה רשב"י לתלמידיו (יחד עם זה שנתעלה בעצמו להשגות הנעלות ביותר ברזין דאורייתא⁷¹) "מלין קדישין דלא גליאן עד השתא";

והרי זה בהתאם לכללות החידוש דרשב"י בנוגע לרזי תורה: שאר תנאים, שעסקו ברזי תורה, לא גילו את רזי התורה לאחרים⁷²; ואילו ענינו של רשב"י הי' החיבור ד"סתים" ו"גליא"⁷³ — שהביא חלק זה של התורה, שהוא באופן ד"רז" (להיותו למעלה מגילוי בעולם) לידי גילוי [ויש לומר שזהו בדוגמת החיבור ד"חיי עולם" ו"חיי שעה"].

יא. חיבור זה ד"חיי עולם" (למעלה מהעולם) ו"חיי שעה" (בתוך העולם) — הוא גם נקודת התוכן של פרשת בהר: בפרשה זו מודגש, שאפילו בעת ההתעסקות עם "ארץ" וטבע, הרי יחד עם זה ישנו "בהר סיני" שלמעלה מן העולם והטבע, ויתירה מזו — זהו חלק (מפרשת) בהר סיני, ממילוי כוונת מתן תורה בהר סיני;

והדבר ניכר ובא לידי ביטוי בהתחלת הפרשה (הכוללת את כל

69 לכללות סעיף זה — ראה לקו"ש ח"ה ע' 129 ואילך, וש"נ.

70 אד"ז רפז, ב. וראה גם שם רצא, א.

71 סודר שער ה"ג בעומר דש, סע"ב.

72 המשך והחרים תרל"א ס"ע נד ואילך.

73 זח"ג קה, ב. וראה גם פסחים קיט, רע"א.

חגיגה יג, א.

74 המשך והחרים שם ע' נב ואילך. ועייג"כ

המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ה.

ענין שכר מצוה מורה, שהאור האלקי הנמשך ומתגלה ע"י קיום המצוה מאיר באדם ומתגלה אצלו בהשגה; היינו, שאפילו הנמכר לנכרי יכול לרומם את עצמו למעלה מן השעבוד לרבו ולבוא לידי „אני ה'“, שלמעלה מהטבע⁷⁹.

(משיחות ש"פ בהו"ב תשכ"ג ותשכ"ד, ש"פ אמור תשל"ז)

(79) ראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 186-7.

